

УТИЦАЈ ИСТОРИЈСКИХ МИГРАЦИЈА НА НАСЕЉА И ПОРЕКЛО СТАНОВНИШТВО МАЧВЕ (ЗАПАДНА СРБИЈА)*

Мирко Грчић¹ и Љиљана Грчић

¹Географски факултет, Универзитет у Београду, Србија

Сажетак: Мачва је равничарски регион у северозападном делу Србије, који је због природних и геополитичких повољности за егзистенцију и безбедност, био стециште миграционих струја из динарских брдско-планинских предела. Услед демографских и миграционих кретања Мачва је историјски била мултикултурална и мултиетничка средина, у којој су се дешавали сложени процеси етнокултурног прожимања и асимилације. Међутим, у историјском памћењу и народном предању, као и у неким елементима фолклора, менталитета и локалног идентитета, још увек су сачувани трагови из земаља порекла. У раду је посвећена пажња углавном пореклу становништва у Мачви стављеним у контекст друштвено-историјских и политичких збивања. Испитивањима на терену обухваћено је 35 насеља Мачве.

Кључне речи: антропогеографија, становништво, миграције, Мачва, Шабац, Србија.

Original scientific paper

INFLUENCE OF HISTORICAL MIGRATIONS ON THE SETTLEMENTS AND ORIGIN OF POPULATION IN THE MAČVA REGION (WESTERN SERBIA)*

Mirko Grčić¹ and Ljiljana Grčić

¹Faculty of Geography, Belgrade University, Serbia

Abstract: Mačva is the lowland region in the northwestern part of Serbia, which due to natural and geopolitical benefits for the existence and security, was the meeting place of migration from the current Dinaric hilly and mountainous areas. Due to the demographic and migratory movements Mačva has historically been a multicultural and multiethnic environment, which took place in the complex processes of ethno-cultural interaction and assimilation. However, the historical memory and folk tradition, as well as some elements of folklore, mentalities and local identity, are still remnants of the countries of origin. The paper is devoted attention mainly origin population in Mačva placed in the context of socio-historical and political events. Researching included 35 settlements of Mačva.

Keywords: anthropogeography, population, migration, Mačva, Šabac, Serbia.

УВОД

Миграциона кретања и насељавања од средине XV до средине XX века, утицала су на културне традиције становништва у региону Мачве. Изузетан значај за културно прожимање и психосоцијална својства становништва Мачве имале су етапне дуготрајне сеобе које

INTRODUCTION

Migrations and settlements from the middle of the fifteenth to the mid-twentieth century, affected the cultural characteristics and traditions of today's population in the area of Mačva. The extraordinary significance of cultural permeation and psychosocial

*Рад је резултат истраживања на пројекту 176017 Министарства за просвету, науку и технолошки развој Републике Србије

*This article is part of the project No. 176017, funded by Ministry of Education, Science and Technological Development of the Republic of Serbia

Ј. Цвијић (1865–1927) означава посебним термином "метанастазичка кретања" (грч. "метанастазис" – мењање места становања). Досељеници из динарских предела напустили су висински појас између 1000 и 1500 m н. в., и настанили се у низији, где су се постепено културно асимилovali и изједначавали (Чулиновић-Константиновић, 1989). У својој првобитној постојбини били су сточари, а у новој области коју су населили морали су се преоријентисати на ратарство, свињогојство и воћарство (шљиве). У том прилагођавању морали су се узајамно испомагати. Због тога су се насељавали у компактним групама. За дошљаке динарског порекла, чије је насељавање било компактно, карактеристичан је културни балкански патријархални образац. Он се ослања на три основна принципа - патрилинеарност, патрилокалност и поредак заснован искључиво на праву мушкарца (Kazer, 2002).

Ј. Цвијић је 1902. године, пред научне и интелектуалне кругове Србије поставио широки програм антропогеографских испитивања насеља и порекла становништва српских земаља, што је било изводљиво само организованим колективним радом ("од села до села, од куће до куће"). Извор података било је народно предање о пореклу и сродству, које се дуго одржавало међу досељеницима не само због динарског патријархалног обрасца, него и због узајамне помоћи и спречавања могућности родоскрнављења. Родовска група у Мачви носи назив фамилија. Исто као и у Јадру, овде је сродство било препрека за брак до деветог колена (Пантелић, 1964). Најдуже генеалогичке родовских група данас сежу 9-10 генерација уназад, чак и до 300 година уназад, до заједничког претка. Све куће једне родовске групе налазиле су се у непосредној близини и чиниле су један сеоски заселак. Поједини засеоци називају се у Мачви шорови. Шор се састоји од низа кућа које припадају представницима једне фамилије, те обично носи име те фамилије (Филиповић, 1954; Радовановић, 1994).

Цвијић је на основу таквих података сачинио план за израду синтезних

characteristics of the population in Mačva had phased long-term migration that J. Cvijić (1865–1927) indicates as the specific term "*metanastasic movement*" (gr. "Metanastazis" – change of residence). Immigrants from Dinara mountain regions left the altitudes between 1000 and 1500 m, and settled in the lowlands, where are finding one's cultural level (Чулиновић-Константиновић, 1989). In its original homeland were herders, but in the new area they settled had to be reoriented to farming and fruit growing (plums). In this adaptation had to mutually help each other. Therefore, they settled in compact groups. For newcomers from Dinaric mountain regions, whose settlement was compact, has been characteristic cultural Balkan patriarchal form. It relies on three basic principles - patrilineality, patrilocality and order based solely on the law of man (Kazer, 2002).

John Cvijić in 1902, in front of the scientific and intellectual circles of Serbia set up an program of anthropogeographic researching of settlements and origins of population in Serbian countries, which could only be done by organized collective work ("from village to village, from house to house"). Data source was folk legend about the origin and kinship, which has long held among immigrants not only because of the dinar patriarchal form, but for mutual help and prevent the possibility of incest. Tribal groups in Mačva carry the family name. Same as in Jadar region, this kinship is a barrier to marriage to the ninth knee (Пантелић, 1964). The longest genealogy clan-based group today reaches 9-10 generations ago, even 300 years back to a common ancestor. All houses of tribal group were in close and represented a rural hamlet. Some hamlets are called in Mačva – "šorovi". It consists of a number of houses belonging to the representatives of one family, and usually bears the name of this family (Филиповић, 1954; Радовановић, 1994).

Cvijić was based on such data compiled plan for making synthetic anthropological and geographical studies. Basic methods of his work were direct tests and observations

антропогеографских студија. Основни метод његовог рада су била непосредна испитивања и опсервације на терену, иако није запостављао ни методе посредног извођења закључака. О томе говори и Цвијићева методолошка поставка проблема миграција: "за наша испитивања је важно сазнати све области које су у миграцијама учествовале, број исељеника, правац њихова кретања, утицај на становништво преко чијих су области прешли, као и етнографске процесе који су после миграција у матици и у новој области наступили" (Цвијић, 1902; Радовановић, 1982).

Евалуација података на основу предања и очуване народне традиције родова о своме пореклу, архивске грађе, турских дефтера из XV и XVI века, Протокола шабачког магистрата (од 1808. до 1812. године), пописа кнежине мачванске из 1829. године и пописа лица и имовине среза мачванског и поцерског из 1863. године, обављена је у оквиру истраживачког пројекта Српски етнографски зборник – Насеља и порекло становништва, чији је оснивач Ј. Цвијић. Овај материјал представља потенцијал за јединствену синтезу о пореклу становништва Мачве по насељима. Део резултата ових историјско-демографских истраживања као вредан извор сазнања, увршћени су у књигу "Мачва – историја, становништво", објављену крајем XX века, која се сматра важним миљоказом у истраживању порекла становништва Мачве (Васиљевић, 1996). То не значи да на тему о којој се расправља већ није било неких радова (Грчић и Грчић, 2002; Митровић, 1984; Ханџић, 1970; Тричковић, 1970). Ипак, порекло ширих слојева становништва, правци миграција и етапе насељавања још увек су недовољно расветљени. Истраживање тих питања представља циљ овога рада.

in the field, although he did not neglect the indirect methods of inference. This is also presented in Cvijić methodological problems of migration where he said: "in our tests, it is important to know all the areas that are involved in the migration, the number of immigrants, the direction of their movement, the impact on the population on whose fields were crossed, as well as ethnographic processes after the migration to nuts, and a new area of performances" (Цвијић, 1902; Радовановић, 1982).

Evaluation of the data on the basis of traditions and preserved folk traditions families about their origin, archival material, Turkish registers from XV and XVI century, Protocol of Šabac magistrate (from 1808 to 1812), the census of Mačva districts from 1829 and the list of persons and property of Mačva and Pocerina area in 1863, was carried out in the framework of the research project of Serbian ethnographic anthology – Settlements and origins of the population, which was founded by J. Cvijić. This material is a potential for a unique synthesis of the origin of the population in Mačva by settlements. Some results of this historical-demographic research as a valuable source of knowledge have been included in the book "Mačva - history, population", published at the end of XX century, which is considered an important milestone in the exploration of the origins of the population in Mačva (Васиљевић, 1996). This does not mean that the topic under discussion but there were no papers (Грчић и Грчић, 2002; Митровић, 1984; Ханџић, 1970; Тричковић, 1970). However, the origin of broader layers of the population, migration routes and stages of settlement have not been sufficiently clarified. The study of these questions is the goal of this paper.

МИГРАЦИОНЕ СТРУЈЕ И ПОРЕКЛО
СТАНОВНИШТВА МАЧВЕ

Досељавања у Мачву су била историјска константна, само различита по пореклу досељеника, узроцима и интензитету досељавања. Још у доба средњовековне српске државе, од XII века, у Мачву се насељавају сточарске заједнице влаха (слободних сељака, сточара, већином православне вере), који су увелико били изложени асимилацији. После пада Деспотовине (1459), најзначајнији фактори сеоба са југа према северу били су "турски страх" и "гладне године". Најснажнији таласи сеоба долазили су из Динарских планинских предела (Шобајић, 1957). Насељеници су били власи, које су из региона динарских планина (Стари Влах) у ове опустеле пограничне крајеве примамила турска обећања о привилегије (Урошевић, 1962). Према Попису влаха у Зворничком санџаку (1527), у шабачкој нахији власи су насељавали 60 села. До 1533. године власима су биле укинуте повластице, и они су прешли на земљорадњу. Они су те године убележени у спахијски дефтер као обична земљорадничка раја (Ханџић, 1960).

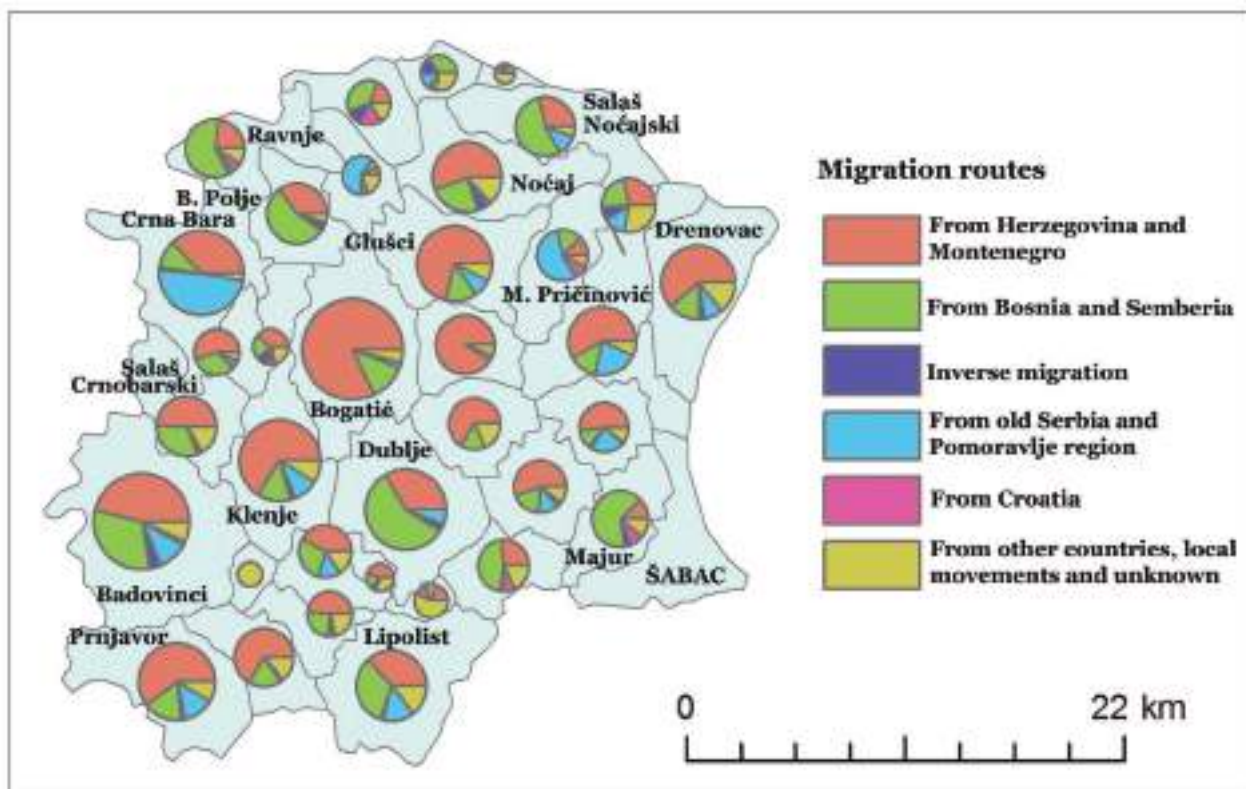
Касније досељени слојеви могу се посматрати према периодима досељавања и према миграционим струјама. Јован Цвијић је разврстао миграциона кретања становништва на Балканском полуострву на неколико маркантних "струја" према пореклу миграната: динарску, косовско-метохијску, вардарско-моравску и струје које су прешле Саву и Дунав (настале од косовске и вардарске струје). Те струје су се кретале углавном дуж већих речних долина и сучељавале се, прожимале и асимиловале у северним деловима данашње Централне Србије, укључујући и Мачву. На основу грађе прикупљене теренским истраживањима у Мачви у периоду 1978–1980. године (Васиљевић, 1996), можемо сагледати заступљеност појединих досељеничких струја по насељима и периодима досељавања, у погледу броја досељених родова (Таб. 1) и броја кућа (Карта 1).

MIGRATION ROUTES AND THE ORIGIN
OF POPULATION IN MAČVA

Immigrating to Mačva is a historical constant, but different in origin of immigrants, the causes and intensity of immigration. Since from the medieval Serbian state, from the twelfth century, in the Mačva was settled herding communities of vlach (status of free peasants, herders, mostly Orthodox faith), which have largely been subjected to assimilation. After the fall of the Serbian despots (1459), the most important factors of migration from the south to the north were "Turkish fears" and "lean years". The strongest waves of migration came from the Dinaric mountainous areas (Шобајић, 1957). The settlers were hairs, which are from the region of Dinaric mountain (Old Vlach) in this desolate border areas tempt the Turkish promises of privileges (Урошевић, 1962). According to the list of vlach in Zvornik sandžak (1527), in Šabac nahya hairs inhabited 60 villages. By 1533 strands were abolished privileges, and they move on agriculture. They are noted for that year in the Landowner defter as ordinary agricultural paradise (Ханџић, 1960).

Later settler's layers can be seen by the period of immigration and the migratory routes. John Cvijić was sorted migrations on the Balkan Peninsula in several prominent "power" according to the origin of migrants: the Dinaric, Kosovo-Metohija, Vardar-Morava and migration route that crossed the rivers Sava and Danube (resulting from the Kosovo and Vardar routes). These routes were moving mostly along major river valleys and are confronted, permeating and assimilated in the northern parts of present-day Central Serbia, including Mačva. Based on the materials collected during field research in Mačva in the period 1978–1980 (Васиљевић, 1996), we consider the representation of immigration routs settlements and periods of immigration, in terms of the number of immigrant families (Tab. 1) and the number of houses (Map 1).

УТИЦАЈ ИСТОРИЈСКИХ МИГРАЦИЈА НА НАСЕЉА И ПОРЕКЛО СТАНОВНИШТВО МАЧВЕ (ЗАПАДНА СРБИЈА)
 INFLUENCE OF HISTORICAL MIGRATIONS ON THE SETTLEMENTS AND ORIGIN OF POPULATION IN THE
 MAČVA REGION (WESTERN SERBIA)

Карта 1. Укупан број кућа досељеника од средине 17. до средине 20. века, по миграционим струјама
 Map 1. The total number of houses of immigrants from the mid 17th to mid-20th century, according to the
 migratory routes

Табела 1. Заступљеност родова досељеничких струја према периодима насељавања
Table 1 The representation of immigrant families to the current settlement period

Досељеничке струје Immigrant routes	Број родова према периодима насељавања Number of families of the periods of settlement											Укупно Total		
	Крај XVII века End of XVII century	XVIII век XVIII century	Почетак XIX века Beginning of XIX century	Период 1829–1863 Period 1829–1863	Крај XIX и почетак XX века End of XIX and beginning of XX century	Између два св. рата Between two world wars	Број Number	%						
I Моравска I Moravian	/	3	10	3	/	/	16	1,5						
II Херцеговачко-црногорска II Herzegovina-Montenegrinian														
A) Црна Гора A) Montenegro	/	35	22	8	2	1	68							
1. Семберија 1. Semberija	/	1	2	/	/	/	3							
2. Јадар 2. Jadar	/	2	2	/	/	/	4							
3. Рађевина 3. Radjevina	/	1	/	1	/	/	2							
4. Азбуковица 4. Azbukovica	/	/	/	1	/	/	1							
5. Ужички округ 5. Užički okrug	/	1	/	/	/	/	1							
6. Подгорина 6. Podgorina	/	1	/	/	1	/	2							
Укупно Total	/	41	26	10	3	1	81	7,4						
B) Херцеговина B) Herzegovina	2	62	22	9	2	1	98							
1. Семберија 1. Semberija	/	11	2	/	/	/	13							
2. Босна 2. Bosnia	/	1	/	/	/	/	1							
3. Јадар 3. Jadar	/	5	1	/	/	/	6							
4. Рађевина 4. Radjevina	/	1	2	/	/	/	3							
5. Поцерина 5. Poserina	/	1	/	/	/	/	1							
Укупно Total	2	81	27	9	2	1	122	11,2						

УТИЦАЈ ИСТОРИЈСКИХ МИГРАЦИЈА НА НАСЕЉА И ПОРЕКЛО СТАНОВНИШТВО МАЧВЕ (ЗАПАДНА СРБИЈА)
 INFLUENCE OF HISTORICAL MIGRATIONS ON THE SETTLEMENTS AND ORIGIN OF POPULATION IN THE
 MAČVA REGION (WESTERN SERBIA)

B) Херцеговачко-црногорска V) Herzegovina-Montenegrinian								
1. Ужице 1. Užice		9	7	4	2	3	25	
2. Азбуковица 2. Azbukovica		2	/	/	1	3	6	
3. Рађевина 3. Radjevina		1	13	6	4	4	28	
4. Јадар 4. Jadar		19	20	19	13	12	83	
5. Поцерина 5. Poserina		2	6	/	11	10	29	
Укупно Total		33	46	29	31	32	171	15,7
Укупно A+B+V Total A+B+C	2	155	99	48	36	34	374	34,3
III Босна III Bosnia	/	46	90	59	48	8	251	
1. Семберија 1. Semberia	/	11	23	22	34	1	91	
2. Бос. Крајина 2. Bos. Krajina	/	2	11	9	4	2	28	
Укупно Total	/	59	124	90	86	11	370	34
IV Инверсне миграције IV Inverse migration								
1. Срем 1. Srem	/	6	11	6	3	2	28	
2. Војводина 2. Vojvodina	/	/	1	/	15	5	21	
3. Славонија 3. Slavonija	/	1	2	/	2	1	6	
Укупно Total	/	7	14	6	20	8	55	5
V Суседне и друге области V Neighboring and other regions								
1. Посавина 1. Posavina	/	1	1	3	/	1	6	
2. Тамнава 2. Tamnava	/	1	3	2	/	1	7	
3. Колубара 3. Kolubara	/	/	1	1	/	/	2	
4. Подгорина 4. Podgorina	/	6	8	2	1	2	19	
5. Шумадија 5. Šumadija	/	2	2	2	/	/	6	
6. Рудник 6. Rudnik	1	2	3	/	1	/	7	
Укупно Total	1	12	18	10	2	4	47	4,3

МИРКО ГРЧИЋ И ЉИЉАНА ГРЧИЋ
MIRKO GRČIĆ AND LJILJANA GRČIĆ

VI Стара Србија VI Old Serbia	/	/	1	1	/	/	2	
1. Косово 1. Kosovo	2	/	/	/	/	/	2	
2. Рашка 2. Raska	/	/	/	1	/	1	2	
3. Санџак 3. Sandžak	/	1	/	/	/	/	1	
Укупно Total	2	1	1	2	/	1	7	0,6
VII Србија VII Serbia								
1. Ниш 1. Niš	/	/	/	/	1	8	9	
2. Пирот 2. Pirot	/	/	/	1	1	3	5	
3. Поморавље 3. Pomoravlje	/	/	/	/	/	3	3	
Укупно Total	/	/	/	1	2	14	17	1,5
VIII Хрватска VIII Hrvatska								
1. Лика 1. Lika	/	5	/	4	4	9	22	
2. Далмација 2. Dalmacija	/	2	/	/	/	11	13	
3. Кордун 3. Kordun	/	/	1	/	/	1	2	
Укупно Total	/	8	1	4	4	23	40	3,6
IX Остале земље IX Other countries								
1. Македонија 1. Macedonia	/	/	/	/	/	1	1	
2. Бугарска 2. Bulgaria	/	/	/	/	6	/	6	
3. Русија 3. Russia	/	/	/	/	/	2	2	
4. Галиција 4. Galicia	/	/	/	1	/	/	1	
5. Мађарска 5. Hungary	/	/	/	/	/	1	1	
Укупно Total	/	/	/	1	6	4	11	1
X Локална премештања X Local migrations								
		1	6	5	4	1	17	1,5
XI Непознатог порекла XI Unknown origin								
	/	58	48	28	1	135	12,3	
Укупно/Total (%)	5 0,4%	246 22,5%	331 30,3%	218 20%	188 17,2%	101 9,2%	1089 100%	100%

Извор: По М. Васиљевићу, 1996.
Source: According to Vasiljević, 1996

На основу наведених истраживања, утврђено је да у 35 насеља у Мачви има 1089 родова и породица са 15903 кућа. Досељеничког становништва познатог порекла у Мачви је, у време испитивања 1978–80. године, било 954 рода са 15130 домова. Када се узму у обзир и досељеници непознатог порекла (773 куће), онда јасно произилази да у проучаваној области, као и у околним крајевима преовлађују досељеници. Зато није очувано стариначко становништво, које је ту живело "одувек, од памтивека". Такође, постоји већи број родова и домаћинства (135 или 12,3% од укупног броја испитаних родова) који су у садашњим селима досељени, али се не зна одакле. Слој стариначког становништва се није одржао. О његовом постојању сведоче имена појединих старих мачванских села. На пример, назив села Дреновац, није се мењао још од друге половине XIV века, када се наводи у Раваничкој повељи. Најстарије становништво Мачве, које потиче из XVII века, чини око 0,4 % укупног броја родова, чије је порекло испитано. Најстарије становништво се јавља у 3 мачванска села: Црна Бара, Узвеће и Клење (Васиљевић, 1996).

*Динарска херцеговачко-црногорска
струја*

У укупном броју родова, досељеници из планинских предела Старе Херцеговине и Црне Горе, који памте да су се старином настанили у селима Мачве, најраспрострањенија су миграциона струја. Укупан број кућа херцеговачко-црногорске струје износи 7654 или 48.1% од укупног броја испитаних, од чега на XVIII век отпада 5569 или 73%. Ово потврђује Цвијићеву тезу да у подрињским и ваљевским крајевима преовлађују досељеници из Херцеговине и Црне Горе. Херцеговачка и херцеговачко - црногорско струја у укупном броју родова учествују са 34,3%. Мигранти пореклом из "старе Херцеговине", која је у доба херцега Стјепана средином XV века захватала и северозападни део Црне Горе, долазили су низ долину Дрине и насељавали се у ширем Подринско-посавском пределу. Из босанских

Based on these studies, it was found that in 35 villages in Mačva region has 1089 genders and families, with 15903 houses. The immigrant population of known origin in Mačva had at the time of the test 1978-80 year, 954 genders, with 15130 homes. When taking into account the settlers of unknown origin (773 houses), then it is clear that for the study area, and the surrounding area immigrants predominate. So it is not preserved old population, which lived there "always, since time immemorial". There is also a growing number of families and households (135 or 12.3% of the total number of genders) who are present in the villages of immigrants, but no one knows where. Layer old population is not held. About its existence testify names of certain old villages. For example, the name of the village Drenovac, has not changed since the second half of XIV century, when mentioned in the Ravanica Charter. Oldest population, which originates from the XVII century, was accounting for about 0.4% of the total number of genders whose origins were tested. The oldest population occurs in 3 villages in Mačva: Crna Bara, Uzveće and Klenje (Vasilević, 1996).

*Dinaric Herzegovina-Montenegro's
routes*

The total number of families, immigrants from the mountainous parts of the Old Herzegovina and Montenegro, who remembered that the antiquity settled in the villages of Mačva, the most important are the migration flow. The total number of houses in Herzegovina-Montenegro's route is 7654 or 48.1% of the total number of respondents, of which the XVII century waste 5569 or 73%. This confirms the thesis of John Cvijić that the Podrinje and Valjevo region prevail immigrants from Herzegovina and Montenegro. Herzegovina and Herzegovina-Montenegro's route in the total number of families were participating with 34.3%. Migrants originating from the "old Herzegovina" which was at the time of Herzeg Stjepan in the mid fifteenth century encircled the northwestern part of Montenegro, came down the valley of the Drina River and

предела преко Осата и Бирча долазила је једна мања миграциона група и мешала се с новодошлим становништвом, а која је у култури донела, између осталог тип куће "осаћанке" а у ношњи гуњ "крџелинац" (Влаховић, 1999). Многи досељеници и њихови потомци постали су борци и војни команданти у Првом (1804) и Другом (1815) српском устанку (Шобајић, 1957).

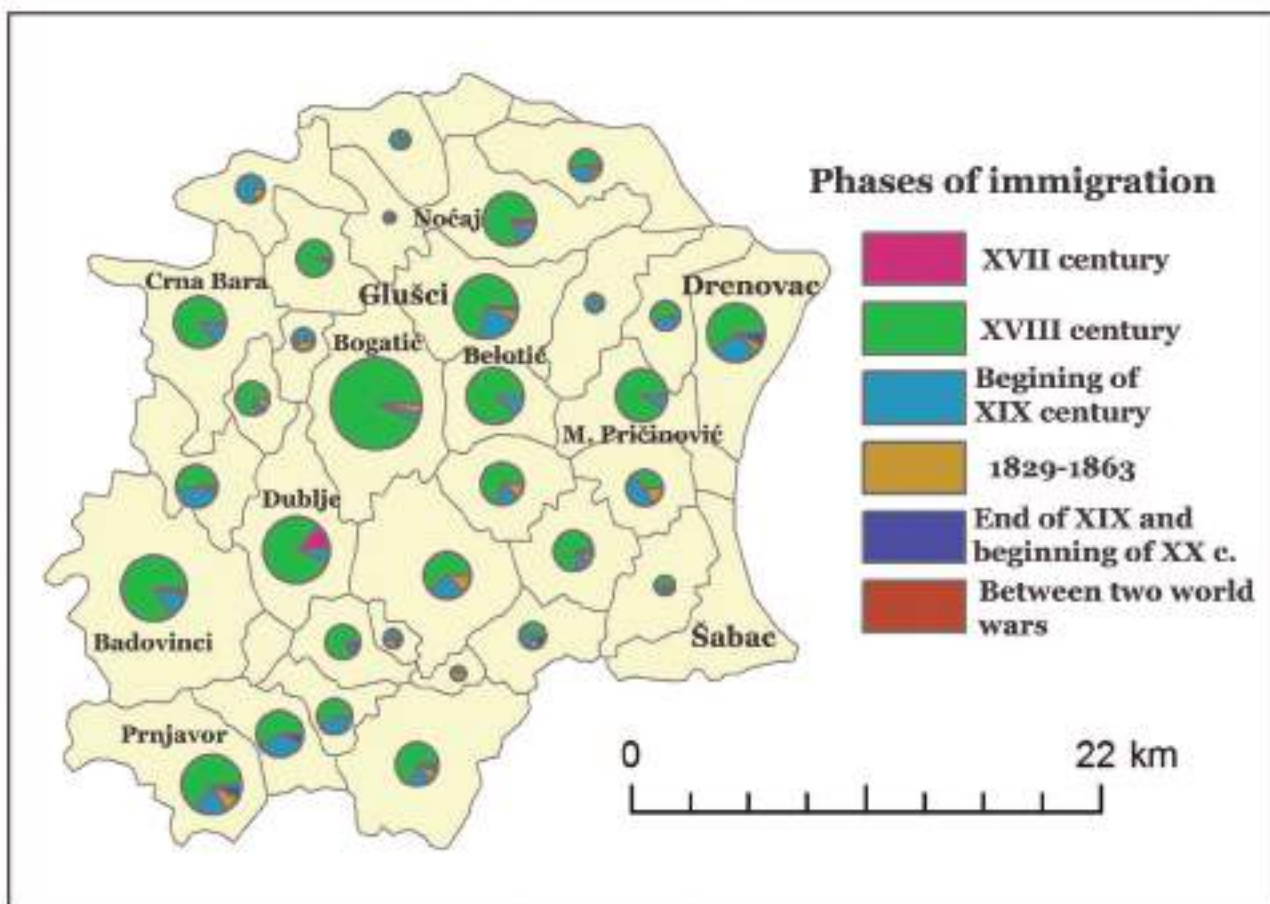
Херцеговачка струја заступљена је у Мацви са 122 рода или 11,2% од укупног броја родова са утврђеним пореклом. Укупан број кућа је 5481 или 34% од укупног броја. У периоду од XVII - XX века, највише досељеника, који памте да су дошли из Херцеговине, настанило се у мацванским селима – Богатић (634 кућа), Клење (498 кућа), Глушци (378 кућа) и Метковић (370 кућа), као првим местима настањивања. Најстарији слој херцеговачких досељеника који потиче из XVII века, населио је Клење. Најзаступљенији род су Којићи са 61 кућом, који памте да су старином дошли из Драчева у Херцеговини у XVII веку. Занимљиво је да у 8 мацванских села није забележена ни једна породица херцеговачког порекла (Дуваниште, Засавица II, Мацванска Митровица, Очаге, Раденковић, Совљак, Узвеће, Шеварице). Највише досељеника из Херцеговине потиче из XVIII века. Они су најзаступљенији у насељима: Богатић (666 кућа), Клење (536 кућа), Метковић (393 кућа) и Глушци (482 куће). Најбројнији родови херцеговачких досељеника XVIII века су: Берићи (164 куће, који су по предању дошли из Требиња), Малетићи (131 кућа) и Пузићи (107 кућа) у Богатићу; Лолићи (143 куће) у Причиновићу; Видовци (108 кућа) у Метковићу, досељени из Вида код Метковића у Херцеговини; Граовчевићи (110 кућа) у Глушцима, пореклом од Грахова; Росићи у Бадовинцима (70 кућа), Лацковићи у Клењу (76 кућа). Било је и породица које су у мацванска места из Херцеговине стигла преко етапне зоне насељавања, највише из Јадра (721 кућа), Рађевине (337 кућа) и Семберије (107 кућа). Они су се настањивали уз остале херцеговачке досељенике, највише у селима Рибари, Салаш Црнобарски, Глушци и Црна

settled in the wider Podrinje-posavina area. From the Bosnian landscape over Osat and Birč would get a smaller migratory groups and interfere with the newly arrived population, which was passed in culture, among other things, the type of house "osaćanke" in costumes blanket "krdželinac" (Влаховић, 1999). Some of this peoples become fighters and commanders-in-chief in First (1804) and Second (1815) Serbian revolution (Шобајић, 1957)..

Herzegovina routs represented in Mačva with 122 gender or 11.2% of the total number of families with established indications. The total number of houses is 5481, or 34% of the total. Between XVII and XX century, most immigrants, who remembered that they came from Herzegovina, settled in the villages of Mačva – Bogatić (634 houses), Klenje (498 houses), Glušci (378 houses) and Metković (370 houses), as well the first settlement areas. The oldest layer of Herzegovinian immigrants originating from the XVII century settled in Klenje. The most common family is Kojić with 61 houses, who remembered that the antiquities come from the heath in Herzegovina in the XVII century. It is interesting that in 8 villages are not recorded even one family from Herzegovina origin (Duvanište, Zasavica II, Mačvanska Mitrovica, Očage, Radenković, Sovljak, Uzveće, Ševarice). Most immigrants from Herzegovina are dates from XVII century. They are most common in settlements, Bogatić (666 houses), Klenje (536 houses), Metković (393 houses) and Glušci (482 houses). The most common genera of Herzegovinian immigrants from XVII century are: Berić (164 homes, which according to tradition came from Trebinje), Maletić (131 houses) and Puzić (107 houses) in Bogatić; Lolić (143 houses) in Pričinović; Vidovci (108 houses) in Metkovic, immigrants from Vid near Metkovic in Herzegovina; Graovčević (110 houses) in Glušci originating from Grahovo (Montenegro); Rosić in Badovinci (70 houses), Lacković in Klenje (76 houses). There were families who came in Mačva from Herzegovina across the phased settlement zones, most from Jadar (721 houses), Radjevina (337 houses) and Semberija (107 houses). They settled along with

Бара. Оваквих херцеговачких досељеника из етапног миграционог подручја у мачванска насеља било је у свим насељима, сем у насељима Засавица II, Мачванска Митровица и Очаге. Они су чинили 15,7% досељених родова или 12,7% породица испитаног порекла.

other Herzegovinian immigrants, most in the villages: Ribari, Salaš Crnobarski, Glušci and Crna Bara. Such Herzegovinian immigrants from the phased migration areas in Mačva settlements were in all settlements, except in settlements Zasavica II, Mačvanska Mitrovica and Očage. They accounted for 15.7% of immigrant families or 12.7% of families from researched origin.

Карта 2. Херцеговачко-црногорска струја – број досељеничких кућа по периодима досељавања у Мачву
 Map 2. Herzegovina-Montenegro's route - the number of immigrant houses by periods of immigration in Mačva region

Досељеници из Црне Горе потичу углавном из оних предела који су до 1878. односно 1912. припадали старој Херцеговини и то из околине Никшића (Вилуси, Грахово), од Пиве, Дробњака и Куча. Црногорска струја је заступљена са 81 родом или 7,4% од укупног броја родова. Овим досељеницима, који су регистровани у 28 села, припада 1454 куће или 9.1% од укупног броја у којима је записано

Immigrants from Montenegro originated mainly from those regions that are up to 1878 or 1912, belonged to the old Herzegovina and the Nikšić region (Vilusi, Grahovo), of Piva, Drobnyak and Kuč tribes. Montenegrin migration route is represented with 81 native or 7.4% of the total number of genera. These immigrants, who are registered in 28 villages, 1,454 houses belonging or 9.1% of the total number of which is

одакле су пореклом. Црногорских досељеника нема у насељима Баново Поље, Засавица II, Змињак, Клење, Маčванска Митровица, Метковић и Очаге. Највише кућа црногорских досељеника било је у Прњавору (266), Богатићу (254) и Причиновићу (88). У XVIII веку је у Бадовинце преко Ужичког округа, доспело 160 црногорских досељеника. У исто време, по предању, преко Јадра се у Богатић доселила фамилија Мартиновић (92 куће). У најбројније црногорске досељенике из XVIII века се убрајају фамилије Томић (46 кућа) у Причиновићу, Остојић (55 кућа) у Салашу Црнобарском, Ловчевић (40 кућа) и Давидовић (34 куће) у Богатићу, Криловић (30 кућа, из Херцег Новог) у Прњавору.

Осим ових досељеника, 171 род или 15,7% од укупно испитаних родова, припада херцеговачко - црногорској струји, која је у Маčву дошла из *етапног миграционог подручја*, нарочито из Рађевине, Јадра и Ужичког краја. Њима припада 719 или 4.5% од укупног броја испитаних кућа. Највеће групе ових досељеника настаниле су се у Богатићу (107 куће), Дубљу (76 кућа), Змињаку (63 куће) и Глоговцу (61 кућа).

Миграциона струја из Босне

После херцеговачко-црногорске, на другом месту је **досељеничка струја из Босне** која је чинила 370 родова или 34 % од укупног броја чије је порекло утврђено. Знатна је била и по броју кућа - 4163 или 26.2 % укупно испитаних. Босанска досељеничка струја од XVIII до почетка XX века, јавља се у свим насељима, сем Очага. Босански досељеници, углавном из Семберије и Босанске Крајине, били су распоређени у 34 насеља, углавном уз херцеговачке досељенике у насељима: Дубље (463 куће), Бадовинци (357), Равње (256) и Мајур (254). Најстарији босански досељеници дошли су у XVIII веку, када су најбројнији били у насељима Дубље (316 кућа), Бадовинци (174) и Баново Поље (139). Нарочито су били бројни у XVIII веку досељеници из Семберије у Дубљу - 266 кућа. Најбројнији родови

written from where they originated. Montenegrin immigrants are not in settlements: Banovo Polje, Zasavica II, Zminjak, Klenje, Mačvanska Mitrovica, Metković and Očage. Most houses of the Montenegrin immigrants were in Prnjavor (266), Bogatić (254) and Pričinović (88). In the XVII century in Badovinci, obtained 160 Montenegrin settlers. At the same time, according to tradition, through the Jadar settled in Bogatić family Martinović (92 houses). The largest Montenegrin immigrants from the XVII century are families Tomić (46 houses) in Pričinović, (55 houses) in Salaš Crnobarski, Lovčević (40 houses) and Davidović (34 houses) in Bogatić, Krilović (30 houses, from Herzeg Novi) in Prnjavor.

In addition to these immigrants, 171 genders or 15.7% of the surveyed families belongs to the Herzegovina - Montenegro stream, which in Mačva came from the phased migration areas, especially from the Radjevina, Jadar and Užice region. They belong to 719 or 4.5% of the total number of houses. The largest group of these immigrants settled in the Bogatić (107 houses), Dublje (76 houses), Zminjak (63 houses) and Glogovac (61 houses).

Migration routes from Bosnia

After Herzegovina-Montenegro, the second is the **route of immigrants from Bosnia** which accounted for 370 families, or 34% of total whose origin is determined. Was significant and the number of house – 4163 or 26.2% of the total surveyed. Bosnian immigrant route from XVII until the beginning of the XX century, occurs in all settlements, except Očage. Bosnian immigrants, mainly from Semberija and Bosanska Krajina, were distributed in 34 villages, mainly along Herzegovina settlers in the settlements: Dublje (463 houses), Badovinci (357) Ravnje (256) and Majur (254). The oldest Bosnian settlers arrived in the XVII century, when they were most numerous in settlements Dublje (316 houses), Badovinci (174) and Banovo Polje (139). They were especially numerous in the XVII century by settlers from Semberia in Dublje – 266

пореком из Семберије су у Дубљу - Машићи (115 кућа) и Ђурковићи (81 кућа) и у Липолисту Вујанићи (63 куће). Сви су прешли у Мачву из села Батковића. Ковићи (57 кућа) су прешли из Заовина и Запоља у некадашњој Соколској нахији, у Богатић. Почетком XIX века до 1829. године у село Равње су се населили бројни досељеници из Босанске Крајине (98 кућа), пореклом из Бања Луке, Босанске Дубице, подкозарачких села и са "реке Уне". Крајишници су се у већем броју насељавали у Лешници и у Лозници, где су основали и посебан заселак Крајишник (Грчић, 2004).

Босански досељеници од 1817–1820. године пристизали су највећим делом из нахије зворничке, на подручје између Лешнице, Лознице и Шапца. Њихов највећи број, тек после 1832. године, настањиван је на подручју пограничног среза рачанског (Ђорђевић, 1902).

За време босанско-херцеговачког устанка, 1875. године, 110 српских породица пребегло је из Босне (из Кравица, Двора, Дервенте, Босанске Крајине) и 75 српских породица пребегло је из Семберије (из Црњелова, Попова, Батковића, Балатуна, Дворова, Даздарева). Тада је из Семберије, само у село Равње пребегло 25 породица. У то време, из осталих делова Босне највише породица иселило се у Мајур (27). Тада су на пример из Семберије пребегли преци данашњих фамилија: Бркић, Кузмановић и Ковачевић у Равњу, Аничкић у Глушцима, Алексић у Засавици I итд. Најбројније фамилије које су тада досељене из остале Босне су: Грујићи у Салашу Ноћајском, Мијајловићи II у Ноћају (који славе Ђурђевдан), Живковићи у Мајуру и Николићи у Змињаку. Крајем прошлог века почело је насељавање села Очаге. За њега се каже да је раселица Клења, јер је тада из тог села расељено 69 породица (Којићи, Јокићи, Лацковићи, Лукићи). Почетком XX века, највећи број родовских група (фамилија) у Мачви био је релативно ограниченог обима, што указује на то да су релативно касно насељене. Све до 1878. године, погранично подручје дуж југозападне и западне српско-турске граничне линије, у Полимљу и Подрињу, од Рашке, Јавора и Голије, до Лознице, Лешнице и ушћа Дрине,

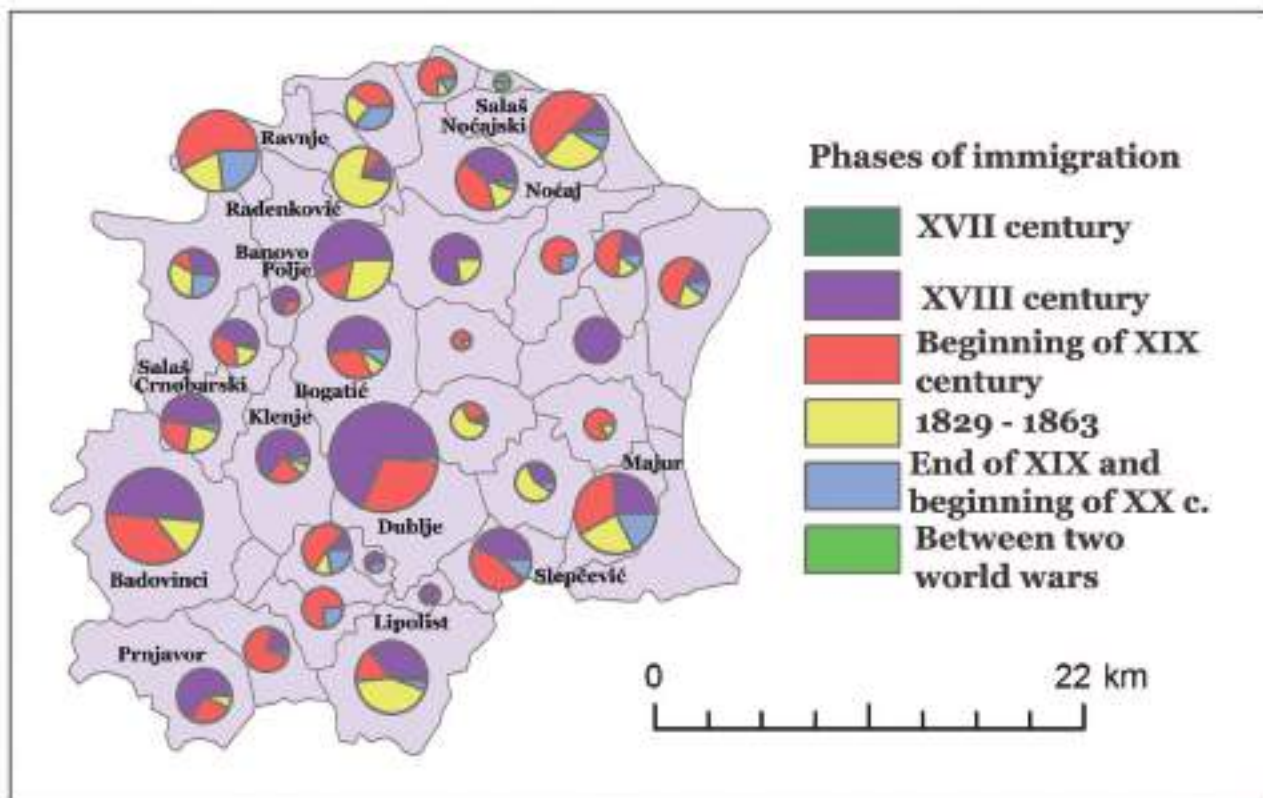
houses. The most common genera originating in Semberija are Dublje – Mašići (115 houses) and Đurkovići (81 houses) and in Lipolist - Vujanić (63 houses). Everyone crossed in Mačva from the village of Batković. Ković in Bogatić (57 houses) have moved from Zaovina and Zapolje in the former Sokolska district. At the beginning of XIX century until 1829, in the village Ravnje settled numerous refugees from Bosanska Krajina (98 houses), originally from Banja Luka, Bosanska Dubica, Podkozarje villages and from "Una River". Frontiersmen were settled in large numbers in Lešnica and in Loznica, where they founded a separate hamlet Krajišnik (Грчић, 2004).

Bosnian immigrants from 1817 to 1820 were arriving mostly from nahija Zvornik, in the area between the towns Lešnica, Loznica and Šabac. Their greatest number, after 1832, was inhabited in the border area of the Rača district (Ђорђевић, 1902).

During the Bosnian insurrection in 1875, about 110 Serbian families fled from Bosnia (from Kravice, Dvor, Derventa, Bosanska Krajina) and 75 Serbian families fled from Semberija (from Crnjelovo, Popovo, Batković, Balatun, Dvorovo, Dazdarevo). Then from Semberija, only in the village Ravnje 25 families fled. At that time, from other parts of Bosnia most families emigrated in Majur (27). Then, for example, from Semberija fled ancestors of today's families: Brkić, Kuzmanović and Kovačević in Ravnje, Aničić in Glušci, Aleksić in Zasavica I and so on. The most numerous families who were emigrated from other Bosnia are Grujić in Salas Noćajski, Mijajlović II in Noćaj, Živković in Majur and Nikolić in Zminjak. At the end of the last century began settling village Očage. For this village, it is said that is crossroad of Klenje village, because then from that village were displaced 69 families (Koјиć, Jokić, Lacković and Lukić). In the early twentieth century, most of the clan-based groups (families) in Mačva were relatively limited in scope, indicating that they are relatively late populated. Until 1878, the border area along the southwestern and western Serbian - Turkish border line, in Polimlje and the Drina valley, from

код Раче, као пограничним прелазима, остало је као једна од најнестабилнијих, етнички и популационо, пограничних територија српске кнежевине (Гавриловић, 1852).

Raska, maple and prominent, to Loznica, Lešnica and the mouth of the Drina in Rača, as border crossings remained as one of the most volatile ethnic and population, the border territory of Serbian principality (Гавриловић, 1852).

Карта 3. Миграциона струја из Босне и Семберије – број досељеничких кућа по периодима досељавања у Маčву
Map 3. The migration flow from Bosnia and Semberija - the number of immigrant house by periods of immigration in Mačva

Табела 2. Удео миграционих струја у укупном броју досељеничких кућа
Table 2. Share of migratory routes in the total number of immigrant house

Насеље Settlements	Херце- црног.	Босна Bosnia	Инвер- сне Inverse	Србија Serbia	Хрват- ска Croatia	Остале земље Other countri- es	Локал. мигра- ције Local migrati- ons	Непо- знато Unkno- wn	Σ
Равње Ravnje	98	256	0	12	23	5	31	2	427
Раденковић Radenković	15	138	0	109	10	3	18	14	307
Засавица I Zasavica I	45	89	28	0	39	1	29	8	239
Ноћај Noćaj	339	148	26	12	0		15	66	606

УТИЦАЈ ИСТОРИЈСКИХ МИГРАЦИЈА НА НАСЕЉА И ПОРЕКЛО СТАНОВНИШТВО МАЧВЕ (ЗАПАДНА СРБИЈА)
 INFLUENCE OF HISTORICAL MIGRATIONS ON THE SETTLEMENTS AND ORIGIN OF POPULATION IN THE
 MAČVA REGION (WESTERN SERBIA)

Засавица II Zasavica II	0	56	25	22	11		40	4	158
М. Митровица M. Mitrovića	0	11	2	4	7		26	2	52
Салаш Ноћај Salaš Noćaj	122	237	0	49	0	1	9	13	431
Црна Бара Crna Baga	330	94	11	429	2	1	11	14	892
Баново Поље Banovo Polje	158	247	21	2	0		6	16	450
Совљак Sovljak	63	32	18	0	10		34	0	157
Глоговац Glogovac	141	83	0	1	15		9	8	257
Глушци Glušci	501	98	0	54	1	7	3	44	708
Узвеће Uzveće	41	51	0	175	30		11	12	320
Богатић Bogatić	1027	148	4	23	0		37	16	1255
Белотић Belotić	219	52	0	0	0		57	15	343
Салаш Црноб. Salaš Crnobarski	217	136	8	5	0		64	9	439
Клење Klenje	536	111	16	83	0		58	13	817
Бадовинци Badovinici	529	357	47	113	20		15	62	1143
Очаге Očage	0	0	0	0	0		73	0	73
Дубље Dublje	272	463	24	47	0		7	0	813
Шеварице Ševarice	103	83	30	47	0		17	84	364
Дреновац Drenovac	411	94	17	56	2		9	85	674
М. Причиновић M. Pričinović	331	79	0	123	0		28	10	571
Табановић Tabanović	154	37	5	67	3		4	28	298
Штитар Štitar	191	61	0	43	10		32	5	342
Мајур Majur	47	254	17	3	30	14	9	29	403
Слепчевић Slepčević	85	147	0	7	24		14	44	321
Дуваниште Duvanište	27	16	0	0	15		66	14	138

МИРКО ГРЧИЋ И ЛЈИЉАНА ГРЧИЋ
MIRKO GRČIĆ AND LJILJANA GRČIĆ

Скрађани Skrađani	43	16	7	0	0		23	6	95
Змињак Zminjak	146	95	1	49	2		21	33	347
Петловача Petlovača	124	64	7	5	0		40	15	255
Рибари Ribari	284	78	1	7	0		23	38	431
Прњавор Prnjavor	435	116	13	95	7		33	29	728
Липолист Lipolist	227	202	7	93	0	3	50	35	617
Метковић Metković	393	14	0	0	0		25	0	432
УКУПНО TOTAL	7654	4163	335	1735	261	35	947	773	15903

Извор: Обрада аутора на основу грађе у књизи М. Васиљевића (1996).

Source: Authors research according to Vasiljević, 1996.

*Досељавање из суседних и других
области Србије*

*Immigration from neighboring and other areas
of Serbia*

Из суседних области (Посавина, Подгорина, Шумадија), досељено је 47 родова или 4,3% (1160 кућа или 7,3%). Према народном предању, најстарије данашње фамилије у Црној Бари (најбројнији Мирковићи 60 кућа, Исаковићи, Познаноновићи, Теодоровићи, Шуманци) дошле су у Мачву у XVII веку, из Шумадије. Потичу од најстаријег досељеног рода у Црној Бари, који носи назив Шуманци (243 куће), пореклом из села Шумана на планини Рудник. Кулезићи (83 куће) у Прњавору пореклом су такође са планине Рудник, од рода Кулиза, који су овамо досељени у XVIII веку. Пореклом из Посавине, највише досељених је у Шеварицама (фамилија Јолдић, 26 кућа). Из села Миличинеце у Подгорини потичу Ружићи у Мачванском Причиновићу.

Исто тако била су ретка досељавања и из осталог дела **Србије**, углавном из Поморавља, заступљена са само 17 родова или 1.5 % испитаних (354 куће и 2.2%). Моравски досељеници су били најбројнији у селу Раденковић - 97 кућа. Најбројније су биле фамилије Владисављевић (37 кућа), Вићентић (26 кућа) и Филиповић (19 кућа). И Чачићи у

From the neighboring areas (Posavina, Podgorina, Šumadija), settled 47 families or 4.3% (1160 house or 7.3%). According to tradition, the oldest of today's family in Crna Bara (the most numerous Mirković 60 houses, Isaković, Poznanović, Teodorović, Šumanci) came in Mačva in XVII century, from Šumadija. They encourage the oldest immigrant gender in Crna Bara, entitled Šumanci (243 houses), originally from the village of Šumana on the mountain Rudnik. Kulezić (83 houses) in Prnjavor were originating also from the mountain Rudnik, of the stock Kuliza, who immigrated here in the XVII century. Originally from Posavina, most immigrants came in Ševarice (family Joldić, 26 houses). From the village Miličinica in Podgorina encourage Ružići in Mačvanski Pričinović.

Also there were lines of immigration from other parts of **Serbia**, mainly from the Morava, are represented with only 17 families or 1.5% of respondents (354 houses and 2.2%). Moravian settlers were most numerous in the village Radenković – 97 houses. They were most abundant family Vladisavljević (37 houses), Vićentić (26 houses) and Filipović (19 houses).

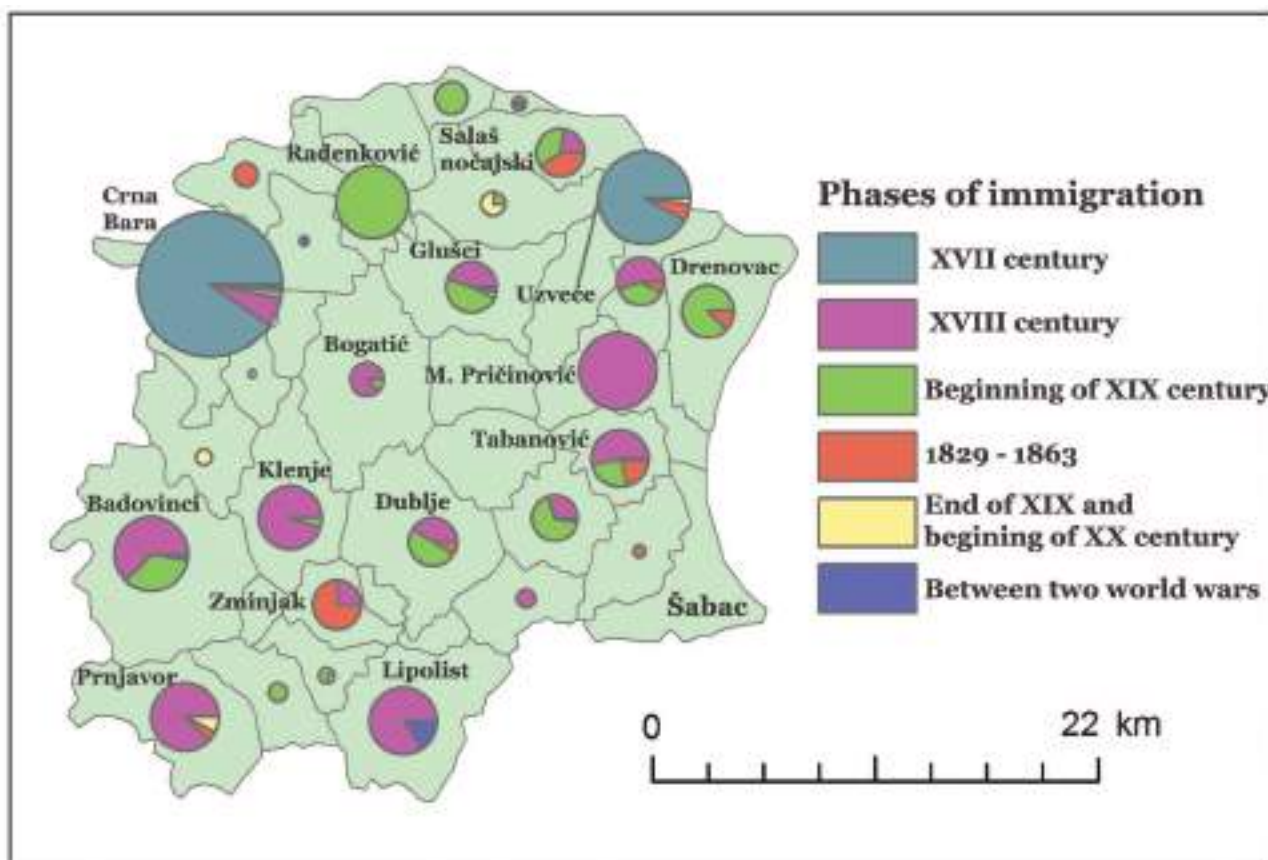

Липолисту (43 куће), досељени су "од Мораве".

Незнатни по учешћу су били досељеници **из старе Србије** углавном са Косова, свега 7 родова или 0.6% (221 кућа или 1.4%). Углавном се јављају у селу Узвеће. Према предању, ови досељеници потичу од Косова Поља, одакле су крајем XVII века кренули у сеобу под вођством патријарха Арсенија Чарнојевића. Због болести један део њих је застао у Узвећу, а после се ту стално настанио.

And Čačić in Lipolist (43 companies), immigrants are "of the Morava".

Unknown per participation were settlers from old Serbian mainly from Kosovo, only 7 families, or 0.6% (221 homes or 1.4%). They mostly occur in the village Uzveće. According to tradition, these immigrants originate from Kosovo Polje, where at the end of XVII century out for migration under the leadership of Patriarch Arsenije Čarnojević. Because the disease is one of them paused in Uzveće, and then there permanently settled.

Карта 4. Број кућа досељеника из суседних и других области централне Србије, по периодима досељавања у Мачву
 Map 4. The number of houses of immigrants in Mačva from neighbouring and other regions of central Serbia, by periods of immigration

*Досељавања из Хрватске и
других земаља*

*Immigration from the Croatian and other
countries*

Досељеници из Хрватске су били мање бројни од претходних, а заступљени су са 40 родова или 3,6% (261 кућа или 1,6%, од чега на Лику отпада 151 кућа или 56%). Највише досељеника из Лике насељено је у Засавици I (38 кућа). Из околине Книна у Далмацији у Мајур је досељено 28 породица. Пореклом са Кордуна, највише досељених забележено је у Узвећу (30 кућа).

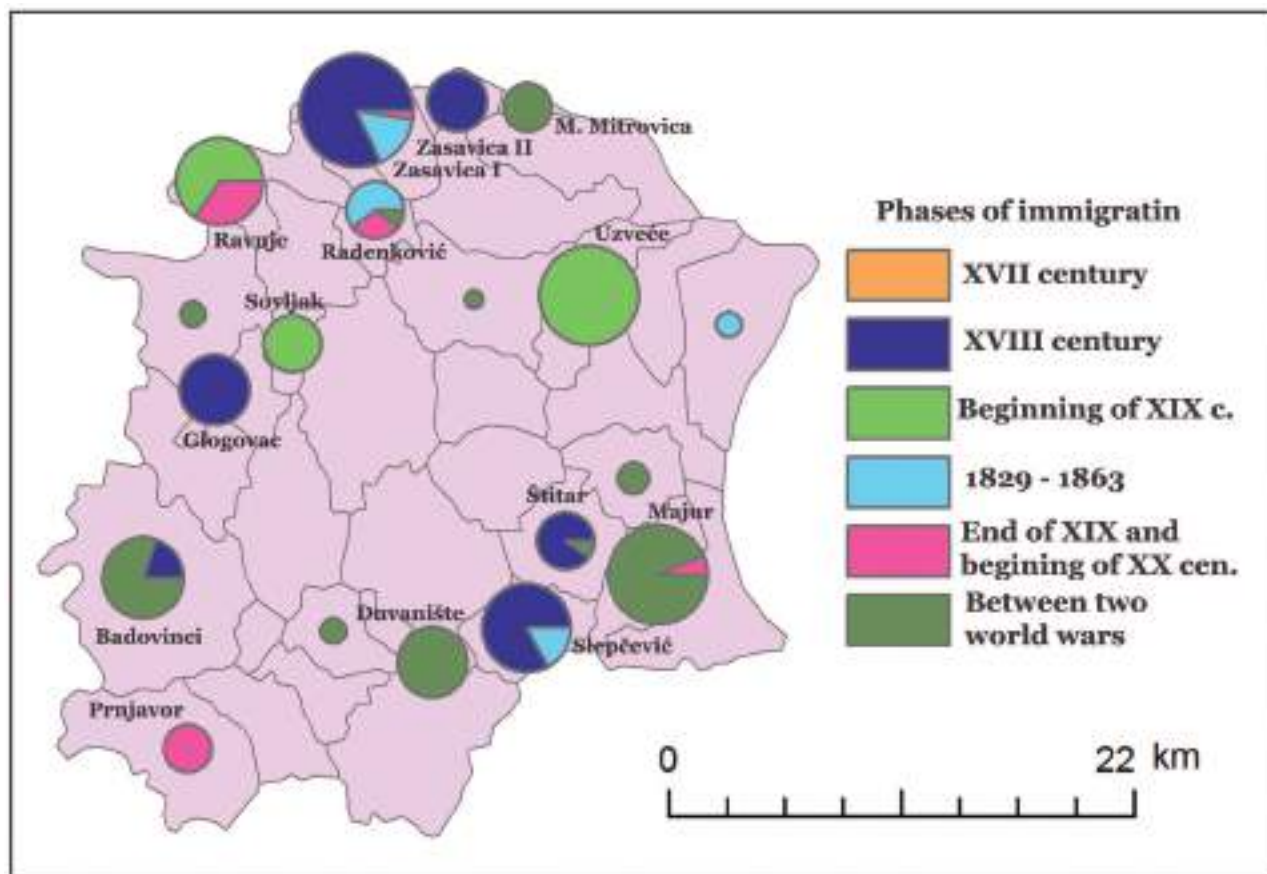
Досељеници из осталих земаља били су најмалобројнији и чинили су свега 11 родова или 1% од укупног броја испитаних родова (35 породица или 0,2%). Највише их је било у Мајуру 14 кућа (Фамилије Пухмајери, пореклом из Мађарске и Соловјеви из Русије).

Досељеници непознатог порекла чинили су 12,3% од укупног броја испитаних родова. Већина њих досељена је у Мачву, почетком XIX века (48,1%). Досељеничке куће непознатог порекла јављају се у 31 мачванском селу, од укупно 35 села у којима је испитано порекло становништва. Укупан број досељеничких кућа износи 773 или 0,5% од укупног броја испитаних. Највише их је било у селима Дреновац (85 кућа), Шеварице (84), Ноћај (66) и Бадовинци (62). Не знају своје порекло фамилије Томић (16 кућа) и Ранчић (14) у Шеварицама, Митрашиновић у Слеччевићу (15 кућа); Љубинковић у Глушцима (15 кућа), Савић (15) и Мијајловић (12 кућа) у Ноћају, Чолић у Липолисту (13 кућа), Попић у Рибарима (13 кућа), Танкосић у Бадовинцима (11 кућа) и т.д.

Immigrants from Croatia were less numerous than the previous ones and are represented with 40 genera or 3.6% (261 houses, or 1.6%, of which the waste Lika 151 houses or 56%). The most immigrants from Lika was settled in the village Zasavica I (38 houses). From the environs of Knin in Dalmatia in Majur are 28 migrant families. Originating from Kordun, most immigrants were recorded in Uzveće (30 houses).

Immigrants from other countries were the smallest and made up only 11 genera or 1% of the total number of families (35 families or 0.2%). Most of them were in Majur 14 houses (family Puhmajer, originating in Hungary and Solovyov from Russia).

The immigrants of unknown origin accounted for 12.3% of the total number of genera. Most of them immigrated in Mačva at the beginning of XIX century (48.1%). Immigrant home of unknown origin appeared in 31 Mačva's village of the 35 villages that examined the origin of the population. Total number of immigrant house is 773 or 0.5% of the total number of respondents. Most of them were in the villages of Drenovac (85 houses), Ševarice (84), Noćaj (66) and Badovinci (62). They do not know their origin families Tomić (16 houses) and Randžić (14) in Ševarice, Mitrašinović in Slepčević (15 houses); Ljubinković in Glušci (15 houses), Savić (15) and Mijajlović (12 houses) in Noćaj, Čolić in Lipolist (13 houses), Popić in Ribari (13 houses), Tankosić in Badovinci (11 houses), etc.

Карта 5. Број кућа досељеника из Хрватске по периодима досељавања у Мачву
 Map 5. The number of houses of immigrants from the Croatia by periods of immigration in the Mačva region

*Инверсне миграције и
 локална премештања*

*The inverse migration and
 local transfer*

Учесници **инверсних миграција из Срема, Војводине и Славоније** бројали су 55 родова или 5% укупног броја испитаних (335 кућа или 2,1%). Највећи број ових досељеника, реемиграната, долазио је из Срема (Ердевик, Бингуле, Кузмин) и нарочито у насељима Бадовинци (47 кућа), Шеварице (30 кућа), Засавица I (28 кућа) и Засавица II (25 кућа). Најбројнија је фамилија Ердевички (40 кућа) у Бадовинцима. Осим тога, било је и исељавања неких породица из мачванских насеља у Срем, у годинама не само у току Првог и Другог српског устанка, него и касније (Милојевић, 1913). Средином 19 века, у време немирних година у Војводини, изванредан број људства се усељавао у Мачву "из прека", при чему је једном приликом на подручје шабачких села распоређено њих око хиљаду (Николић, 2008).

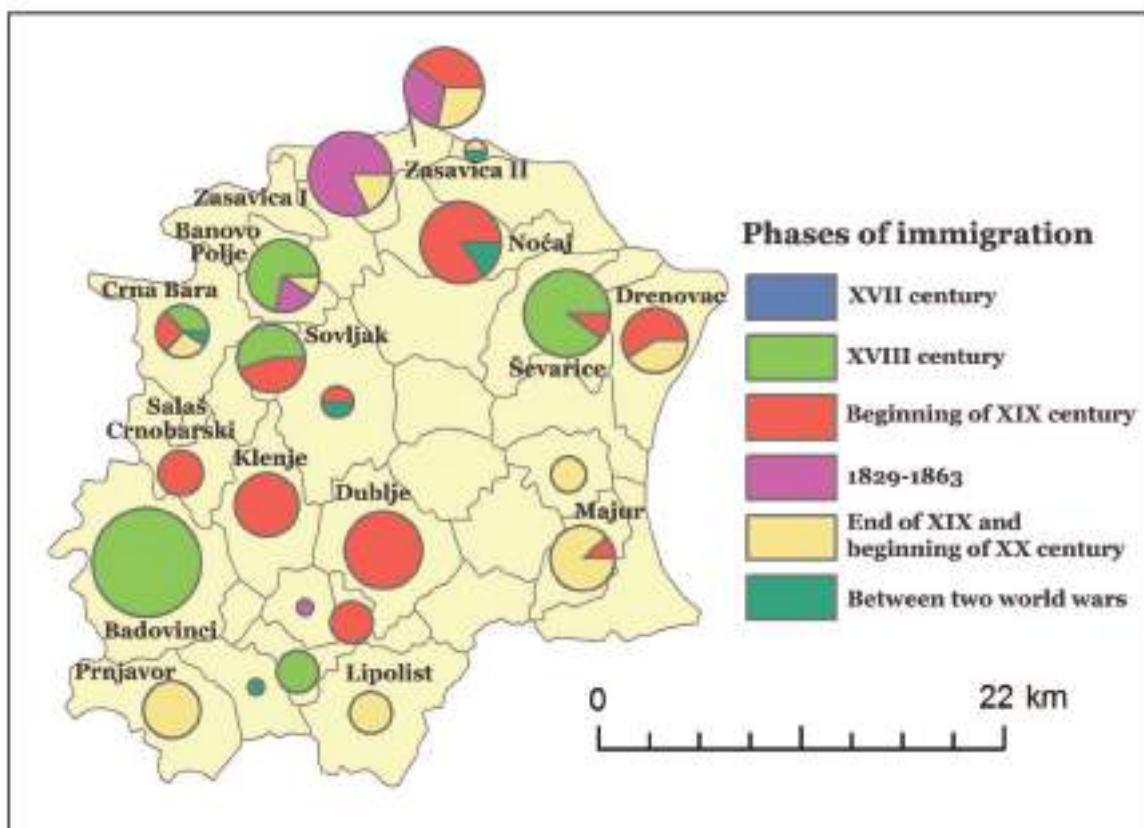
Participants of **inerse migration from Srem, Vojvodina and Slavonia** counted the 55 genera or 5% of the total number of respondents (335 houses and 2.1%). Most of these immigrants came from Srem (villages Erdevik, Bingule, Kuzmin) and especially in the villages Badovinci (47 houses), Ševarice (30 houses), Zasavica I (28 houses) and Zasavica II (25 houses). The most numerous is the family Erdevički (40 houses) in Badovinci. In addition, there was also some family's emigration from Mačva settlements in Srem, in the years not only during the First and Second Serbian uprising, but later (Милојевић, 1913). In the mid 19th century, during the troubled years in Vojvodina, a number of personnel moved into the Mačva "the obstacle", where at once were arranged around a thousand of them (Николић, 2008).

Досељеници чије је порекло везано за **локална кретања и помештања** из места у месту унутар Мачве, заступљени су са 17 или 1,5% испитних родова. Досељеника из околних села било је у свим мачванским насељима, а чинили су 947 кућа или 6% укупног броја породица чије порекло је испитано. У XIII веку, познат је један случај померања и села с места на место. Цео Мачвански Метковић се 1734. године одселио на читав сат хода од ранијег станишта (Руварац, 1905).

Овај вид досељавања сељакањем локалног становништва, најчешћи је био крајем XIX и почетком XX века (27.6%). Осим насеља Очаге (73 куће), које је настало расељавањем дела Клења, најбројније куће становника који су се преселили из околних села биле су у Дуваништу (66 кућа), Салашу Црнобарском (64 куће) и Клењу (58 кућа). У историји Мачве, било је примера да су становници целих насеља премештани. Тако је, почетком XIX века, Шабачки магистрат донео одлуку, да се варошице - Парашница, Прњавор и Каона, због несигурности и тешког саобраћаја затворе, а њихови грађани преместе у Шабац. Ово је све извршено 1810. године и Шабац се 1811. године удвојио (Павловић, 1990).

Immigrants, whose origins are related to local developments and moving from place to place within Mačva, are represented with 17 or 1.5% of test genera. Immigrants from the surrounding villages were in all of Mačva settlements, and accounted for 947 houses or 6% of the total number of families whose origins were researched. In the XIII century, is known for one case of displacement and villages from place to place. Full Mačvanski Metković to 1734 moved to an hour walk from the former habitats (Руварац, 1905).

This type of immigration wanderings of the local population, the most common was in the late XIX and early XX century (27.6%). In addition to the settlement Očage (73 houses), which was created by displacement of a part of Klenje, the largest home residents who have moved from the surrounding villages were in Duvanište (66 houses), Salaš Crnobarski (64 houses) and Klenje (58 houses). In the history of Mačva, there were examples of how the inhabitants of entire villages were moved. Thus, at the beginning of XIX century, Šabac magistrate ruled that the towns - Parašnica, Prnjavor and Kaona, due to insecurity and heavy traffic closed and their residents moved to Šabac. This is all carried out in 1810 and Šabac in 1811 duality (Павловић, 1990).

Карта 6. Локална премештања
 Map 6. Local moving

ЗАКЉУЧАК

Из резултата до којих се дошло испитивањем насеља и порекла становништва Мачве, познато је да су становници скоро сваког села у Мачви разноврсног порекла, досељени из разних крајева бивше Југославије. Већину становника Мачве чине Срби, припадници динарске миграционе струје, који су у ове крајеве дошли из црногорско – херцеговачки брда до краја XVIII века. Први и Други српски устанак су знатно утицали на етничку структуру овог краја и уже Србије. После 1833. године настају битне промене проузроковане променама на друштвеном, политичком и војном пољу аутономне Кнежевине Србије и Турског царства у првој половини XIX века. На основу историјских извора и народних предања, утврђено је да у Мачви преовлађују досељеници из Херцеговине и Црне Горе. На другом месту по заступљености су досељеници

CONCLUSION

From the results obtained during the examination settlements and origins of population in Mačva, it is known that the inhabitants of almost every village in Mačva diverse origin emigrated from various parts of former Yugoslavia. Most of the inhabitants are Serbs, members of the Dinaric mountain migratory routs, which in this region came from the Montenegrin-Herzegovina hills to the end of XVII century. First and Second Serbian Uprising significantly influenced the ethnic structure of the region and of Serbia. After 1833, notable changes caused by changes in social, political and military autonomous Principality of Serbia and the Ottoman Empire in the first half of the XIX century. Based on historical sources and folk traditions, it was found that in Mačva prevail immigrants from Herzegovina and Montenegro. The second highest representation of immigrants

из Босне. Иако су традицију о пореклу упамтили и сачували у предањима, досељеници су временом заборавили првобитну предеону припадност и у новој средини поступно изградили нови етнокултурни идентитет.

is from Bosnia. Although the tradition of origin remembered and preserved in legend, the settlers eventually forgotten the original landscape background and the new environment gradually built a new ethno-cultural identity.

ЛИТЕРАТУРА/REFERENCES:

- Васиљевић, М. (1996). *Мачва – историја, становништво*. Богатић.
- Влаховић, П. (1999). *Србија*. Етнографски музеј. Београд.
- Гавриловић, Ј. (1852). Прилог за земљопис и државопис Србије. *Гласник Српског ученог друштва*, св. IV. Београд: Српско учено друштво.
- Грчић, М. (2004). О пореклу становништва Јадра и Лешнице. *Монографија: Јован Цвијић и Подриње (уредник Стеван Станковић)*, Лозница: Центар за културу “Вук Караџић”.
- Грчић, М., Грчић, Љ. (2002). *Мачва, Шабачка Посавина и Поцерина*. Београд: Географски факултет Универзитета у Београду.
- Ђорђевић, Т. (1902). Архивска грађа за насеља у Србији у време прве владе Кнеза Милоша. *Српски етно. Зборник, Насеља*, књ. 22. Београд.
- Милојевић, Б., Ж. (1913). Рађевина и Јадар. „*Насеља српских земаља САН*“, књ. 9. Београд.
- Митровић, А. (1984). Прилог проучавању демографских прилика у округу Шабац под аустроугарском окупацијом (1915–1918). *Историјски гласник 1-2*. Београд: Друштво историчара Србије, стр. 81–93.
- Николић, Д. (2008). Прилагођавање досељеника Мачве. *Годишњак Народног музеја у Шату*. Шабац, стр. 275–289.
- Павловић, Љ. (1990). *О Ваљевоу и Шату* (Изабрани списи). Ваљево. стр. 182–209.
- Пантелић, Н. (1964). Сродство и задруга. *Гласник Етнографског музеја*, 27. Београд, стр. 369–400.
- Радовановић, М. (1982). Цвијићева концепција о миграцијама становништва и српска етнологија. Научно дело Јована Цвијића. *САНУ Научни скупови, XI*. Београд: САНУ, стр. 265–273.
- Радовановић, В. (1994). *Шабачка Посавина и Поцерина*. Антропогеографска испитивања. Нови Сад.
- Руварац, Д. (1905). Митрополија београдска око 1735. године. *Споменик САН XLII*. Београд, стр. 174–197.
- Симоновић, Р., Ђ. (1987). Сеоска насеља у Мачви од раваничке повеље до краја владе кнеза Милоша Обреновића 1839. године. *Гласник Етнографског музеја*, 51. Београд, стр. 75–111.
- Стојановић, Љ. (1925). *Стари српски записи и натписи*, I. Сремски Карловци.
- Тричковић, Р. (1970). Шабац и његова нахија од 1740–1804. године. *Шабац у прошлости I*. Шабац, стр. 347–405.
- Урошевић, А. (1962). Становништво Балканског полуострва у првој половини XVI века, *Зборник радова САНУ LXXV – књ. 4*, Београд: Етнографски институт, стр. 129–137.
- Филиповић, М. (1954). *Село у Србији крајем XVIII и почетком XIX века*. Београд.
- Цвијић, Ј. (1902). Антропогеографски проблеми Балканског полуострва. *Српски етнографски зборник IV, Насеља српских земаља САН*, књ. I. Београд, стр. 46.
- Ханџић, А. (1960). Град Шабац и његова нахија у првој половини 16 века. *Грађа и чланци за културну историју Источне Босне*. Књ. 4. Тузла, стр. 95–151.
- Ханџић, А. (1970). Шабац и његова околина у XVI веку. *Шабац у прошлости*. Шабац: Историјски архив, стр. 117–253.
- Čulinović – Konstantinović, V. (1989). Migracioni procesi i socio kulturna adaptacija. *Glasnik zemaljskog muzeja Bosne i Hercegovine. Etnologija, nova serija, Tom 43, 44*, стр. 27–38.
- Шобајић, П. (1957). Удео динарских племена у Првом српском устанку. *Гласник Етнографског института САН, II-III (1953-1954)*. Београд, стр. 81–98.